

محل اداره
مجلس شورای ملی
شماره تلفن ۲۵۴۴۸ و ۲۸۸۹۴ و ۲۸۸۹۵ و ۲۸۸۹۶
روزنامه یومیه

بهای اشتراک
نصت اول : (مذاکرات مجلسین) - سالیانه ۳۰۰ ریال
نصت دوم : (آگهی ها) ۶۰۰
شماره کامل ۸۰۰

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل : کلبه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاکرات مجلسین - اخبار مجلس - انتصابات - آگهی های رسمی و قانونی

شماره ۱۸۷۳   شنبه ۱ مرداد ماه ۱۳۳۰   سال هفتم

شماره مسلسل ۱۶۹
دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۶۹

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۱ شنبه ۲۳ تیر ماه ۱۳۳۰
صورت مشروح مذاکرات مجلس روز سه شنبه بیست و پنجم

تیر ماه ۱۳۳۰

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
  - ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان : گنجی - همدان - تربتی - آزاد
  - ۳ - بیانات آقای وزیر کشور راجع بحریان عصر ۲۳ تیر ماه ۱۳۳۰
  - ۴ - بقیه مذاکره و تصویب ترتیب رسیدگی باوراق اداره انتشارات شرکت نفت سابق و ارجاع آن به مجلس سنا
  - ۵ - استرداد دو فقره سؤال از طرف آقایان کههد و حائری زاده
  - ۶ - ختم جلسه بعنوان تنفس
- مجلس ساعت نه و نیم صبح بریاست آقای حکمت تشکیل گردید
- (۱ - تصویب صورت مجلس)
رئیس - صورت اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میفود (شرح زیر خوانده شد)
جلسه اول
غائبین با اجازه - آقایان : شکرانی صفوی - اورنگ - محمد علی مسعودی - بوداغبان - طاهری - انشار - مکی - ملک - مدنی - طباطبائی - دکتر معظمی - دکتر شایگان - دکتر بقائی - گودرزی - آشتیانی زاده - ههاب خسروانی - فلامرضا فولادوند - قاسم فولادوند - صدر میرحسینی - معین - زاده - صالح - دکتر هدایتی - دکتر - گیان - دکتر طبیب - تقی الاسلامی
- منصف - امامی اهری - برومند - فرامرزی - محمد ذوالفقاری - خمیدیه - بهبهانی - فائین بی اجازه - آقایان : تیمورتاش - پیراسته - نصرتیان - وهاب زاده - هراتی - قراگوزلو - هاری - سنندجی - محمودی - خاکباز - تولیت - دکتر مصباح زاده - خسرو قشقائی - ابتهاج - امینی - سود آور - رضوی - حاذقی - سلطانی - حسن اکبر - جواد - مسعودی - جلسه دوم
فائین بی اجازه - آقایان : اورنگ - شکرانی - صفوی - محسن طاهری - آشتیانی زاده - فتحعلی انشار - محمد علی مسعودی - بوداغبان - ههاب خسروانی

مکی - دکتر معظمی - دکتر شایگان - دکتر بقائی - گودرزی - معین زاده - صدر میرحسینی - بهبهانی - فلامرضا فولادوند - قاسم فولادوند
فائین بی اجازه - آقایان : محمودی - خاکباز - جواد مسعودی - تولیت - ابتهاج - سلطانی - حاذقی - رضوی - سود آور - حسن اکبر - امینی - خسرو قشقائی - دکتر مصباح زاده
رئیس - آقای شوشتري نسبت بصورت مجلس نظری دارید بفرمائید
شوشتري - بسم الله الرحمن الرحيم بنده این صورت مجلس را آوردم اینجا قرائت میکنم و ضمن تصحیح این صورت آن حقی که قانوناً طبق آئین نامه از ماده ۹۰ باید استفاده کنم حالا استفاده میکنم که دیگر وارد نشود و بمشاجره نرسد (صحیح است) بنده در جلسه قبل در صورت مجلس در پیشنهاد راجع باستانی راجع به اوراقی که تقدیس کردم من آقای فرهودی را برای اینکه سند و مدرک و دلیل وقتی اطلاع میشود که مایطریق بالمدرک والا این اوراقی است که طبق اظهار آقای مغیر فرهمند نماینده معترم که فرمودند اوراق پراکنده است که هنوز ترجمه نشده بنده قسمی که خوردم گرچه که الیهن علی المدعی والیهن علی من انکر قسمی که من خوردم به آن وصف کفتم این کیفیات که درج رابده صورت اشخاص ستانورها و رجال مملکت را داده اند بخدم اینجا برای بهم ریختن مملکت است و ساختگی است دلیل من اظهار شخصی آقای مغیر فرهمند است که فرمودند اینها اوراقی پراکنده است و ترجمه نشده بایک مشت اوراقی پراکنده جمع نشده و ترجمه نشده بطور ممکن است که حبشیت مملکت را از میان برد و مملکت را بجان هم انداخت بناه علیهذا مثل اینکه دیشب در روزنامه سکیهان در روزنامه دیگر خواندم که یک مقدار دیگر اوراق در خوزستان از یک جامه دانی بیرون آمده است چندی دیگر خواهید دید یک جانی خانی از جای دیگر از یک صندوق خانه بیرون خواهد آمد
رئیس - آقای شوشتري شما در باره صورت مجلس صحبت کنید (شوشتري) من از ماده ۹۰ استفاده میکنم طبق آئین نامه (موقع استفاده از ماده ۹۰ وقت دیگر است اگر شما حقی داشته باشید بموقمش صحبت خواهید کرد خارج از موضوع صحبت نکنید
شوشتري - در این صورت مجلس که مورد تصدیق عموم نمایندگان است وقتی که گفتند اینها صحیح است نوشته شده است این دیگر مناسب نبود بعضی چیزها گفته شود از این جهت خواهش منم آقایان در نظر بگیرند من دیگر از ماده ۹۰ استفاده نمیکنم اولاً من مرید لازم ندارم من اهلرکان نیستم نمیخواهم کسی هیچکس مرید من باشد آقا ارادت بمن داشته باشند یا نداشته باشند بگاو و گوسفند من ضرری نمیزند بنده اگر قسمی خوردم روی علم خودم و تحقیق خودم بودم بیستم اوضاع دارد بطور میشود اگر چیزی را می بینم باید بگویم می بینم مملکت را دارند روی این اختلافات بکجا میکنند و کیل ملت اگر نمیخواهد بگوید پس چرا اینجا میاید باید برویم بی کارمان مانو کر مملکتیم خادم مملکتیم اگر دیدیم که یک خطری برای مملکت ما پیش میاید آقا کباب چیز خوبی است اما اگر بخواید در گلوی چه در ماه

فرو بکنید میباید اوضاع سیاسی دنیا با عقل و منطق است نه با احساسات و عشق اینها احساسات و عشق و قمار بازی است سرمایه آنها مملکت است و مملکت دارد سرمایه قمار بازی قرار میگیرد البته من نخواهم گذاشت البته اگر کسی کسی را زرد میدانند خائن میدانند باید بیاید پشت تریبون داد بزند که فلان آدم چاسوس است و پول گرفته بصرف کافذ های پراکنده ترجمه نشده نمیتوان مملکت را بجان هم انداخت .

رئیس - آقای فقیه زاده - در جلسه گذشته ماده ۷۲ نظامنامه قرائت شد و دستور داده شد که سر ساعت ۹ نعلک جلسه زده شود متأسفانه بازم امروز ماده ۷۲ بموقع اجرا گذاشته نشد (چند نفر از نمایندگان - ساعت ۹ نعلک زده شد) استدعا میکنم که مراعات بشود .

رئیس - اولاً این وظیفه و کلاً نیست وظیفه رئیس است و انجام میدهد آقای تیمور تاش .

تیمور تاش - عرض بنده خیلی مختصر است بنده راجع و غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتی که بعرف معمول اگر عمل شده بود تأخیر نداشتم تأخیراً البته من اذعان میکنم ولی آن جریان که آنروز قرار شد که ساعت ۹ نعلک بزنند و ساعت ۹ و نیم جلسه را تعطیل کنند این جریانات خلق السامه را چون بنده خبر نداشتم بنظر بنده خیلی مطابق با انصاف نبود که غائب بی اجازه باشم **رئیس -** لازم نیست که خبر داشته باشید ساعت ۹ که اعلام تشکیل جلسه می شود همه باید حاضر باشند آقای پیراسته در جلسه گذشته بنده

اظهاراتی کردم خیلی خوب نوشته شده ولی چند غلط جایی دارد اگر اجازه بدهید توضیح بدهم یا اصلاح کنم بدهم به تند نویسی عرض دیگر بنده این است که يك طرفی راجع به فضات با مضامین ۲۶ نفر از آقایان نمایندگان تهیه و تقدیم شده در جلسه گذشته هم این عرض را کردم و از جناب عالی استدعا می کنم که دستور بدهید این طرح را جزو دستور قرار دهند .

رئیس - بسیار خوب آقای امامی اهری - **امامی اهری -** در توضیحاتی که در اطراف پیشنهادی که داده بودم عرض کردم يك اصلاحات عبارتی دارد که اصلاح می کنم و اگر اجازه بفرمایید برای اصلاح به تند نویسی بدهم ولی موضوعی که لازم میدانم عرض کنم این است پیشنهادی که بنده نموده بودم پیشنهاد اصلاحی بود که هیچ ناپی با آن

ماده واحده مصوبه پیشنهاد آقای جمال امامی نداشت و آقای نایب رئیس از لحاظ اینکه وارد نیست اصلاً به پیشنهاد رای نگرفتند بنده اصراری در اینکه پیشنهاد بنده تصویب شود یا نشود ندارم ولی از لحاظ اینکه بدهت نشود و نظایر این در آینده تکرار نشود بنده تقاضا میکنم آقای رئیس در این مورد توجه خاصی بفرمایند چون پیشنهاد اصلاحی بود .

رئیس - در جلسه پیش داده اید؟ **امامی اهری -** بلی در جلسه پیش پیشنهاد اصلاحی دادم که با آن پیشنهاد آقای امامی که تصویب شده بود هیچ مابیتی نداشت و بلکه بعقیده بنده تلفیق بود که حتماً با توضیحاتی که داده میشد آقایان تصویب میکردند ولی رای گرفته نشد برای اینکه در آینده سابقه نشود خواهش میکنم توجه بفرمایید .

رئیس - جلسه پیش بنده نبودم پیشنهاد ملاحظه میشود اگر اشکالی داشت رفع میشود آقای مخبر فرهمند .

مخبر فرهمند - در بیانات بنده يك اصلاحات عبارتی است که بدهم به اداره تند نویسی اما اینکه جناب آقای خوشتری فرمودند که بنده عرض کردم اوراق پریشان و فلان بنده عرض کردم این يك اوراقی منظم و ترجمه شده مبنایی نبوده است که ما برویم فوراً بخوانیم و بیانییم گزارش بدهم اوراقی که هست اوراق زیادی است پرونده زیادی است بنده هم موافقم که باید رسیدگی بشود و عقیده ام این است که شان يك وکیل نیست که يك مطلبی را بگوید که غیر قابل انجام و اجرا باشد آقای داد می کنند که بیآورند چیزی را بیآورند اینها را که دادند پرونده ها قبل از ما داده اند (یکی از نمایندگان - کی داده ؟) من چه میدانم چه عرض کنم هنوز هم این قانون از مجلس نگذشته بنده استدعا کردم که اگر ادش را انتخاب بکنید خود آقا انتخاب بشوند بیایند بخوانند اگر نیست بیایند و بگویند اگر هست خودتان بفرمایند قسم نخورید وکیل نباید قسم بخورد باید مطلبی را بگوید وقتی قسم که خورود بنده مشکوک می شوم .

رئیس - این کلمه ای که اظهار کردند آقای مخبر فرهمند که مأموریت داده شده هیچ مأموریتی از طرف مجلس به نمایندگان داده نشده است مادام که يك نماینده ای بخواهد يك عملی انجام بدهد باید برای مجلس باشد اینرا بدانند که خود آقایان رفته اند نه از طرف مجلس و بعد از این هم باید این قسمت رعایت شود (صحیح است) (نبوی - الان هم يك عده دیگر رفته اند) آقای دولتشاهی **دولتشاهی -** بنده با کمال تأسف

مجبور شدیم که از حدود مقررات تجاوز بکنیم کارگزار امروز برای جواب شتولات است آقای معارون وزارت دارائی جواب شتوال بنده را که تقریباً بیست روز قبل تقدیم کرده ام لطف کنند **رئیس -** بسیار خوب ولی اینکه می- گوئید مربوط بصورت مجلس نیست آقای صفائی

صفائی - در جلسه گذشته جناب آقای امامی فرمایشی فرمودند که آنوقت بنده متوجه نشدم در آنجا فرموده اند که صفائی توهم از اشخاصی هستی که کمتر در جلسه حاضر می شوی چون بپن دارم آقای نورالدین امامی نایب رئیس مجلس شورای ملی بنده نظری نداشته اند و اشتباه کرده اند این است که خواستم عرض کنم که بنده بشهادت صورت جلسات همیشه حاضر بوده ام و غایب نبوده ام (صحیح است) و مطلبی هم که خواستم عرض مجلس شورای ملی برسانم قتل عامی است که پرروز در تهران واقع شده است که در تاریخ مشروطیت ایران سابقه ندارد که بواسطه حمله قوای نظامی و مأمورین دولت بمردم بی اسلحه ۱۰۰۰ نفر زخمی و عدهای مقتول شده اند (اسامی اهری - این بصورت مجلس ارتباطی ندارد) (حکیمی - چه ارتباطی بصورت مجلس دارد ؟) اجازه بفرمایند آقای حکیمی

رئیس - آقای صفائی شما فقط حق دارید در صورت مجلس صحبت کنید **صفائی -** من بصورت مجلس ایراد دارم عرض می کنم در تاریخ مشروطیت سابقه ندارد که بملت تیر اندازی بشود که هزار نفر مجروح بشوند و يك عده ای به عنوان اینکه توده ای هستند تیر اندازی کنند بکلمه ای را هم بواسطه این که عرض نکردم جلسه هم ختم شد حالا خواستم عرض کنم که پیشنهاد بنده مطابق قانون بود و لازم هم بود که توضیح بدهم (صحیح است)

رئیس - آقای نورالدین امامی **نورالدین امامی -** عرض کنم که فرمایشات آقای امامی اهری و آقای دکتر هدایتی و آقای نبوی مطابق نص صریح آئین نامه وارد نیست استدعا می کنم بفرمایند آن پیشنهادات را بر مرستان برسانند با مواد آئین نامه تطبیق بفرمایند تا معلوم شود بدون این که توجهی بفرمایند فقط برای این که چند کلمه در مجلس صحبت بفرمایند این ایراد را میکنند **دکتر هدایتی -** آقا برای اینکه زودتر جلسه را ختم کنید اجازه فرمودید توضیح داده شود و تکلیف پیشنهادات معلوم شود **(۴) بیانات آقای سنجده عماد تربتی - آزاد**

رئیس - يك پیشنهادی آقای جمال امامی کرده اند که نطق قبل از دستور امروز مطرح نشود و دولت توضیحات لازم در ارجاع بجران دیروز بدهد (بعضی از نمایندگان - بفرمایید بفرمایند) ولی نطق قبل از دستور بسته بنظر مجلس است پیشنهاد قرائت می شود

(پیشنهاد آقای جمال امامی شرح زیر قرائت شد) پیشنهاد می کنم بجای نطق قبل از دستور جریانات ۲۴ تیر مطرح و دولت توضیحات لازم را بدهد **رئیس -** آقای امامی **جمال امامی -** عرض کنم بنده ایرادی به ایهت امر ندارم که چرا دولت دستور داده است تیر اندازی بشود و يك عده ای مقتول بشوند (صفائی - ما ایراد داریم) بنده از طرف جناب عالی صحبت نمی کنم از طرف خود صحبت میکنم بنده نه تنها ایراد ندارم تأیید هم میکنم (امامی اهری - صحیح است) بلی به ایهت امر ایراد ندارم تأیید هم می کنم از این هم شدید تر بکنند ولی بطرز عمل شدیداً ایراد دارم (صحیح است) هشت سال است من در این مملکت داد میزنم این میگری که بدست اجانب بخش شده است خانمان بر انداز است و تا این را ریشه کن نکنیم ما هیچ عساکر در این مملکت نمیتوانیم بکنیم (صحیح است) چیزی که قوانین آسمانی اخلاقی بشری تماش این را منع کرده است من ایراد دارم که چرا دولت جلوی آنرا نگرفته است ایراد دارم که چرا میگذاشتند که کانون درست بکنند (صحیح است) چرا می گذاشتید که میتینگ بدهند با این که مواد هدیده ای دارید که نمیتوانستید جلو گیری بکنید چرا میگذاشتید جوانهای ما را اقواب بکنند و با نتیجه ایراد دارم که باستاند نوشته باختر امروز دولت که اطلاع داشت از این جریان چرا قبلاً اعلان نکرد کارگر بیرون بیایند میزنم چرا دولت اعلان نکرده است این را ؟ دولت که مطلع بود آنها بیرون بیایند مطلع هم هستند و این جریان بر پا خواهند شد چرا اعلان نکرد کارگر بیرون بیایند من جلو گیری خواهم کرد و خواهم زد اگر این اعلان را میکردند مردم زن و بچه و دخترهایشان را نمی گذاشتند بیایند بیرون و در معرض گلوله قرار بگیرند و تلف بشوند خون اینها بدهد کبست ؟ يك عده دخترها يك عده جوان های بیچاره افواغه گلوله خورده اند يك عده دخترهای با نژاد خانزاده ساله این بگردن کبست ؟ (نریمان - دخترها را خود میتینگ دهندگان آوردند جزء آنها بودند) آقای نریمان این را بفرمایند شما کسی هستید گوئی بروی

رئیس - يك پیشنهادی آقای جمال امامی کرده اند که نطق قبل از دستور امروز مطرح نشود و دولت توضیحات لازم در ارجاع بجران دیروز بدهد (بعضی از نمایندگان - بفرمایید بفرمایند) ولی نطق قبل از دستور بسته بنظر مجلس است پیشنهاد قرائت می شود

رئیس - يك پیشنهادی آقای جمال امامی کرده اند که نطق قبل از دستور امروز مطرح نشود و دولت توضیحات لازم در ارجاع بجران دیروز بدهد (بعضی از نمایندگان - بفرمایید بفرمایند) ولی نطق قبل از دستور بسته بنظر مجلس است پیشنهاد قرائت می شود

حزب توده گلوله هم در نمی کردند ایراد می کردید حالا که من تحرف میزنم وسط حرف من حرف میزنید چون دولت شما است ؟ آقایان شاهدند آنروز این جا يك صدم این کار اگر می شدت من غریبم در میآوردید حالا می آید دفاع می کنید من می گویم به ایهت امر ایراد ندارم به طرز عمل ایراد دارم حالا باید دولت بیاید جواب بدهد که چرا قبلاً اعلان نکرده است کارگر بیرون بیایند من میزنم ؟ من سه ماه قبل در این جا در زمان آقای ملاعراج باین موضوع صحبت کردم و همین آقای وزیر کشور فرمودند صحیح است حرفهای شما را ما نمی شنویم (بیراسته - آقای وزیر کشور مصلحتش نبود) (هدایتی آزاد - پس بگیرید پیشنهادتان را) من ایرادم بدولت این است که این شیبه بصحنه سازی است و پیشنهادها را هم پس میگیرم **رئیس -** آقای سنجده ای برای نطق قبل از دستور بفرمایید

سنجده ای - این صحبت قبل از دستور بمناسبت ورود آقای هرین تهیه شده است برای ما ایرانیان از دیر زمانی امریکاییان سرزمین آزادی و آزادگی معرفی شده است جوانان ما از او ان طغولت از مبارزات استقلال طلبانه و آزادخواهانه اینکونان ها افسانه ها و تاریخها شنیده اند و حس بشر دوستی و آزادیخواهی امریکاییان را بعنوان سرمشق و نمونه برای سایر اعضاء خانواده بشریت تلقی کرده اند

خدماتیکه ملت امریکا در نیم قرن اخیر در عرصه ای که هنوز فرهنگ مابینان معکس نداشته و تأسیسات علمی کشور ما بی پایه و ترقی کنونی نرسیده بود با تأسیس آموزشگاههای با اصول جدید تربیت فرزندان ایران نموده اند به چوچه فراموش نخواهد شد در اینصورت که آقای اولر هرین مهمان عزیز ما و نماینده و مشاور مخصوص جناب آقای رئیس جمهور امریکاداران اقامت دارند (معهد ملی مسعودی - البته بعنوان مهمان هستند و دخالتی ندارند) و برای مشاوره و مساعدت در حل یکی از مشکلاتی که ملت ما با آن مواجه است رنج سفر را بخود هموار فرموده اند و مقداری از وقت و پر بها و ارزش خود را برای ایرانیان تقصیر داده اند باین مناسبت احساسات مناسبت به ملت آزادیخواه امریکا را بدیگر تحریک و تقویت کرده است

من بعنوان نماینده یکی از استانهای بزرگ و پر برکت و وطن پرست ایران میتوانم بخود اجازه بدهم و پیام پر مهر و محبت و جاکی از تشکر سکنه آن استان را در اینصورت بهمین عزیزان ازیست تریبون مجلس ابلاغ نمایم سکنه ایالتی که من افتخار

نماینده گی آنان را دارم از زمانی که نماینده دولت امریکا در سازمان ملل متحد و شورای امنیت باشعادت و استحکام از حقوق ایران دفاع نمود يك علاقه و احترام بیشتری نسبت بملت و دولت امریکا پیدا کرده اند این احساسات صمیمانه آذربایجانیان خصوصاً و ایرانیان عموماً يك مسئولیت اخلاقی نیز متوجه ملت آزادمنش امریکا و دولت مقتدر آن مینماید

دولت مملکت امریکا میدانند که ایران از لحاظ جغرافیایی در موقعیت خاصی و در چهارراه تلاقی جریانهای سیاسی و تاریخی قرار گرفته اوضاع و احوال خاصی که ما در آن قرار گرفته ایم ایجاد می کند که در آن قرار گرفته ایم ایجاد می کند که شمال و جنوب و شرق و غرب و منابع زیر سرزمینی همالی و منابع زیرزمینی جنوب استقلال سیاسی و اقتصادی سرتاسر ایران با هم يك وحدت تفکیک ناپذیر تشکیل دهند

علاقه که دولت مملکت امریکا برای استقلال سیاسی و اقتصادی ایران نشان داد باید عیناً در مورد استقلال سیاسی و اقتصادی جنوب نیز بروز و ظهور کند زیرا مسا آذربایجان بهتر حسن می کنیم تمامیت تملک نقاط و سرحدات ایران و استقلال سیاسی و اقتصادی شمال ایران از استقلال سیاسی و اقتصادی جنوب تفکیک ناپذیر است ما امید - و داریم که دولت امریکاسته و مشکل شمال و جنوب ایران را با يك واحد مقیاس اندازه گرفته و با دویمان مختلف اندازه نگیرد انتظار ما این است که دنیای آزاد و تماماً سزوار عنوان آزاد باشد سازمانهای بین المللی آلت و ابزاری برای غلبه قوی بر ضعیف نباشد هر چند ما صلاحیت دیوان داد گستری لاهه را از اصل بر سبت نشناختیم (صحیح است) ولی باید اذعان کرد که نظریه منحوس این دیوان ضربه بزرگی با نظارات ملل کوچک از مجامع بین المللی زد امید است که این دیوان در مرحله دیگر با صدور قرار عدم صلاحیت برای خود در مورد اختلاف ایران با يك مؤسسه بازرگانی قسمتی از ضمیمه را جبران نماید (صحیح است) ولی معذالك احترام ما نسبت بسازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین المللی که در حدود صلاحیت خود با ملل رفتار میکنند یا برجاست ما از روی ایمان و عقیده بنشور ملل متحد سعی و کوشش خود را با سایر ملت های مؤمن با اصول سازمان ادامه خواهیم داد که اصول آن منشور ذریاره ملل بزرگ و کوچک بر اساس تساوی دولتهای قوی و ضعیف و ملل بزرگ و کوچک بدون تبعیض اجرا شود (صحیح است) و این موسسات جهانی آلت ابزار مؤثری برای حل اختلافات بروی اصل تساوی باشد و هر منجاوز را

در موقع خود سرچایش بنشانند و در صورت لزوم کوشالی دهد گرچه متجاوز بیک دولت بزرگ و نیرومندی باشد

جناب آقای اولر هرین باید متوجه باشند که افکار صومی ایرانیان باین حقیقت آشناس که جریان منظم نفت بهجاری سابق خود برای دنیای آزاد اهمیت بسزائی دارد و همین مناسبت ما در قوانین مصوبه فروش نفت را بیشتر باین سابق و ازیم استفاده از کارشناسان خارجی را تصریح کردیم امروز منافع اقتصادی و سیاسی ایران از لحاظ حل مشئه نفت کاملاً با منافع امریکا و دنیای غرب منطبق است ما هم مانند امریکا و دول غرب که از نفت ما استفاده می کردند ذینفع هستیم که جریان نفت ملی شده مانند سابق و بیشتر از سابق ادامه داشته باشد ما هم مانند دنیای غرب در این مسئله کاملاً ذیملعه هستیم که با حفظ حاکمیت مطلق ما در قلمرو کشور خود اختلاف ما با شرکت سابق نفت بطور مسالمت آمیز حل گردد ما در ملی کردن صنایع نفت سرتاسری ایران عیناً از همان اصولی پیروی می کنیم که در سایرین اخیراً در دنیای آزاد از آن اصول استفاده شده است ما از راه واسطه تغییر ناپذیر خود را برای استقرار حاکمیت و اجرای قوانینی که ناشی از حق حاکمیت ملت بدنیاهام می کنیم (صحیح است) و بقیه داریم که با ملی شدن صنعت نفت روابط ماباد دنیای آزاد بر پایه محکمت استوار بوده و روابط ما حتی با بریتانیای کبیر خیلی صمیمی تر از سابق خواهد شد (صحیح است) زیرا مودت و دوستی حقیقی باید متکی بر اصول تساوی حقوق باشد (صحیح است)

انتظار ما از دولت امریکا و دول غربی این است و در این انتظار ما منافع مشترک با آنها داریم که سر نوشت نفت ایران و سر نوشت صنایع اروپای غربی را که با نفت ایران می چرخد و سر نوشت وسائل زمینی و دریائی و هوائی را که از نفت ایران سیراب می شوند فدای سود پرستی يك شرکت خلع ید شده ننمایند ما با ملی کردن صنایع نفت خود و استفاده اقتصادی از آن میتوانیم متدرجاً يك عدالت اجتماعی متناسب با اوضاع و احوال زمان بوجود آوریم ما با احتراز از اعمال نفوذهای سیاسی گدنباله استفاده اقتصادی از منابع ایران بود میتوانیم بوضع کشور خود سرو سامانی دهیم

در صورتیکه ما در این سعی و کوشش خود فرین موفقیت بشویم و در صورت احتراز از خرابکاری شرکت سابق بي شك موفق خواهیم شد میتوانیم بصلح بیکسمت حساس از نقاط متزلزل جهان کمک کنیم و وظیفه خود را در هواداری از صلح تجزیه ناپذیر

انجام دهم
حوادث و جریانهای نیرومند جهانی
ایران را در سردرودارهای قراردادهاست یا
داشتن همه چیز و بنا داشتن هیچ چیز امیدواریم
که مهان عزیزمان از روی واقع بینی
اوضاع اقتصادی واجتماعی و سیاسی ایران را
در نظر بگیرند و در شناساندن اوضاع ایران
و افکار و آرزوها و ایده‌های اجتماعی
ایرانیان به امریکا و اروپا
بما کمک کند و حقایق را که متأسفانه
لااقل در قسمتی از جهان آزاد وارونه
جلوه داده اند آنطوریکه هست جلوه گر
سازند ما بیقین داریم که جناب آقای دین
جمهور ممالک متحده امریکا و دولت امریکا
با توجه بموقبت باریک ایران در صورت
قبول این نکته که ما منافع مشترکی در
جریان منظم ... بجاری سابق با دنیای
غربی و امریکا داریم در خط مشی که حالا
گرفته شده تغییر فاحش داده خواهد شد و
موقبت باریک مجاسین و لزوم اجرای
قوانین مصوب را تصدیق فرموده و در این
راه از کمک های معنوی و فنی لازم در پی
نخواهند کرد ما از صمیم قلب امیدواریم
که جناب آقای هرین رسالت محوله بایشان
را با واقع بینی و روح آزادی خواهی و
موقبت کامل انجام دهند و رشته معیبت و
صمیمیت و احترام ملت ایران را نسبت بملت
آزادمنشی و متدین امریکا بیشتر از پیش
تقویت فرمایند (صحیح است - احسنت)

رئیس - آقای هاد ترینی
بشهادت آقایان بنده
کتر تصدیع مبدم (صحیح است) مگر
در يك مواقعی که ضرورت ایجاد کند
اوضاع امروز و هرج و مرج کشور موجب
شد که بنده مهر سکوت را در هم بریزم و
وضع دولت را از لحاظ اینکه قضایا را پیش
بینی نمیکند در معرض انتقاد قرار بدم
انتقاد تنها وظیفه ایست برای نماینده
مجلس و يك نامه نگار انتقاد دولت را به
قصور و یا تصریح های خود متوجه میکند
که در آینده نظیرش روح نهد البته مصلحت
شخص بنده اقتضا نمیکرد که از این دولت
انتقاد بکنم زیرا دولت خودش را بیک
وسائلی مجهز نشان داده است که انتقاد
کننده در معرض همه گونه تهمت توهمین
و افترا قرار میگیرد روزنامه‌های طرفدار
دولت از طرفی میتینک ها صحبت ها و حتی
در مواقعی تماشاچه ها افکار و عقاید را
ترور میکنند و از هیچ تهمت و افترائی
نسبت بمخالفین کوتاهی نمیکنند حتی موضوع
کیسه گونی که همه اطلاع دارند در این راه
یک سایه مهیبی در مقابل اشخاصی که
مخالفت کنند قرار داده اند و مصالح شخصی
اقتضا نمیکند که یک نماینده ای اگر رعایت
حال خودش را بخواهد این دولتها بسا

وسایل ناجوانمردانه ای که در دست گرفته
است انتقاد کند ولی يك وظیفه ملی و
عمومی بوده که بنده را وادار بانقاد کرد
موضوع کیسه گونی تا زگی در ایران ندارد
هر روزی يك نوع اسلحه ای برای تهمت و
افترا و لکه دار کردن این ملت بوده است
گاهی چماق تکفه را بدست میگردانند و
علمای بزرگی مثل مرحوم شیخ هادی
مکتبی را تکفیر می کردند در صورتیکه
مدرس فقه و اصول اسلامی بودند
مخالفین اشخاص محترم را لکه دار نابود
میکردند بمشروطیت آمد مشروطه خواهان
مخالفین خردشان را با اسلحه مشروطه خواهی
و مستبدین با اسلحه استبداد طرف خودشان
را لکه دار میکردند و حتی اشخاص بزرگی
را سردار میبردند کم کم که نیست پیش
آمده کونبستی هم باز يك وسیله ای شد
شد بعد بند (ج) پیش آمد بند (ج)
را بجان اشخاص میانداختند بعد از مدتی
موضوع کیسه گونی پیش آمد که آنرا
بگردن اشخاص بار میکنند با این وسایل
که دولت حاضر در دست گرفته است مصلحت
شخص بنده اقتضا نمیکرد که خود را هدف
فحش و ناسزا قرار بدم و لیکن چون
نابنده هم باید بوظیفه خودش رفتار کند
از این جهت بود که بنده مهر سکوت را
در هم شکستم، انتقاد بنده فقط روی يك
اصل است و آن اصل اینست که دولتها
پیش بینی نمیکند حوادث و قضایا را و یا
اینکه قاصر است و یا معتد قضا بسیار واضح
است دولتها باید هوشیار و بیدار باشند
اصولا سر دولت داری و سیاست داری همین
است که قضا یا پیش بینی شود (صحیح است)
بسیاری از قضایا واضح و روشن است و
کاملاً قابل پیش بینی ولی دولت پیش-
بینی نکرد این حادثه خونینی که در تاریخ
ایران و در تاریخ مرکز تهران بکلی
بی نظیر است يك چیزی بود واضح و روشن
اتفاقی بود که دولت پیش بینی نکرد (صحیح
اشخاص گفتند شهرت داشت که چوب و چاقو ما
حتی با استنات از مسؤسات دولتی و
هنرستان دارد تهیه میشود و همه گفتند
ممدک دولت پیش بینی نکرد که چلو گیری
از حادثه بکنند چلو گیری از حادثه بسیار
آسان بود بنده نمیگویم بوسایل نظامی یا
فهری ممکن بود يك حزبی که میخواهد
عبور کند مانع آن بشوند ولی احزابی که
طرفدار دولت بودند دست نشانده دولت
هستند و با وسایل دولتی مجهز هستند این
احزاب که در اختیار دولت بودند این ها
آقایان بصورت يك پیغام آقای نخست وزیر
بصورت يك تلفن ایشان بصورت يك اظهار
تامل ایشان متفرق میشدند (صحیح است)

و در مقام صدمه و اصطکاک برنمیآمدند که
اینطور حوادث خونین در کشور ما رخ
بدهد که اطفال معصوم و بی گناه پایمال شوند
زنهایی که تماشاچی بودند تیر بردارند و
مأمورین انتظامی ناچار بشوند که بروی
مردم استعمال سلاح بکنند بروی مردم بی
گناه و بی اسلحه (صحیح است) يك
اشخاصی که مورد توجه عمومی بودند در
اینجا تیر برداشتند من از اشخاصی شنیدم
در موقعی که در بیارستان احتیاج بخون
پیدا کردند در طرف ده دقیقه سیصد نفر
حاضر شدند که خون خودشان را هدیه
کنند اینطور اشخاص يك موقعیتی دارند
يك وضعیت تمایزی دارند که نسیاستی
شخصیت آنها برای سکان از دست برود
(صحیح است) اشخاصی که در این حادثه
خونین از بین رفته اند و این حادثه ثابت
میکند که در مملکت ما هرج و مرج است
در مرکز کشور آدم میکشند و دولت نمی
تواند قدرت ندارد از حوادث شوچلو گیری
کنند و نمی تواند اصولا پیش بینی کند این
یکی از حوادثی بود که ملاحظه فرمودید
دولت پیش بینی نکرد و موضوع دیگری
را که دولت پیش بینی نکرد و بایستی پیش
بینی میکرد رای دادگاه لاهه بود (صحیح
است) البته دولت که ایراد بعدمصلحت
کرد یقین داشت که يك دادگاهی نیست
که بقانون رفتار کند و مسلم بود برای
دولت که يك دادگاهی است که طرفدار
دولت های استعماری است (صحیح است)
این را پیش بینی میکرد از همین جهت هم
بصلاحیت آن دادگاه اعتراض کرد والا
اگر دولت اطمینان میداشت که رای بنفع
ماست احتیاجی به ایراد بصلاحیت نبود
يك ایراد دیگری هم داشت و آن این بود
که این دادگاه بطور ظالمانه يك مدت
بسیار کوتاهی یعنی مدت شش روز برای
ما قرار داد (صحیح است) خود این مدت
خود این باز هم يك دلیل بارزی بود که
دادگاه لاهه با ما يك فرض رانی خاصی
در اینکار دارد (صحیح است) موقعی که
ضرب الاجل کمی فقط شش روز تعیین کرد
دولت آنوقع باید از فضیلت قضایا اجباری
و ادگاه لاهه خارج میشد (صحیح است)
نه اینکه دولت ببیند که صالح برای رسیدگی
نیست دولت ببیند که بما تندی میکند و با
روز وقت تعیین کرد و بما فرصت نهد
آنوقت بنده و پیش بینی نکنند تارای بر
حلیه ماصادر شود و آننگاه که رای صادر
شد عملی بکنند بیهوشدار و بعد از مرگ
باهد قیلا بهتر بود که بگوید ما خارج
میشویم تا اینکه بعد بگوید ما را شما
قبول نداریم (صحیح است) این از مهمترین
حوادثی بود که دولت حق بود پیش بینی
می کرد و يك اسلحه ای دست طرف نمیداد

که بگویند دولت ایران از رای دادگاه
تبر می کند در صورتی که حقاً و انصافاً
دولت ایران تبر نکرده است و مطابق
حق بوده و قبلاً این موضوع پیش بینی میشد
دولت ایران که موافقت کرده بدادگاه لاهه
اشخاصی بفرستد حق بود از اشخاص مرز
غفلت نکند اشخاصی را بفرستد که آنجا
برای ما همه گونه تبلیغات بکنند، اینکه
اشخاصی را بعنوان کبوتر قاصد بفرستند
و آنوقت نتیجه این بشود که يك محکومیتی
در دنیا برای ما حاصل شود گرچه رای
نهائی نیست و يك رای موقتی و اجرائی بوده
است ولی بهر حال ظالمانه بود (صحیح است)
و این تصور از طرف دولت بود با دلالی
که عرض کردم (نورالدین امامی - اول
می بایستی صلاحیت را رسیدگی کنند و
از طرفی این رای غلط بود و بر خلاف
قانون است) دولت حاضر دولتی است که با
حکومت نظامی اصولاً مخالف بود و همیشه
از آزادی میزد و حکومت نظامی را حکومتی
سهیلست که دولتهای ضعیف در سایه
سرزیر نظامی باید بزند کانی خودشان بطور
ناقص ادامه بدهند این افکار و عقایدی بود
که جناب آقای دکتر مصدق صریحاً ابراز
میداشتند بنده صریحاً عرض نمی کنم که
در حال حاضر حکومت نظامی صحیح نیست و
لازم نیست در حال حاضر لازم است ولی
دولت نباید يك وضعیتی ایجاد کند که اجبار
از آوردن حکومت نظامی باشد (صحیح است)
است) (جمال امامی - باید قیلا می کردند
نه بعد) قیلا می بایستی وضعیت بطوری منظم
باشد که احتیاجی به حکومت نظامی بنده نباشد
و اگر تمام دولتهائی که حکومت نظامی
می آوردند خودشان را دوبك وضعیتی دچار
میدیدند که ناچار بودند از سرزیر نظامی
پشیمانی کنند ایشان هم دارند عیناً مانند
دولتهای سابق يك وضعیت هرج و مرجی
ایجاد می کنند که در سایه حکومت نظامی
بهبود قضا یا در این دولت حاضر پیش
بینی نمیشود و تابع حوادث روز هستند و
روزمره هرطور که پیش آید بطور ناقص
يك افکاری برض عموم میرسانند که مطلبی
که خیلی واضح و روشن است اینست که
يك کمیانی قاصبی که مدت پنجاه سال خون
این کشور را میکشد است (صحیح است)
در تمام شئون اقتصادی و سیاسی ما رسوخ
کرده است (صحیح است) از نظریات
سیاسی او بوده است که برنامه های فرهنگ

را بطوری کرده است که يك عده اشخاص
بیکاره در این مملکت تربیت شده و از
نظر اقتصادی هم نتیجه اش این بود که فقر
و فلاکت را برای عموم آورده است این همه
فقر و فلاکتی را که برای عموم آورده است
اینهمه فقر و فلاکت و جهل و نادانی کشور
را آماده برای هرگونه حوادثی کرده
است (صحیح است) حالا بایستی که این
حوادث و حوادث خونین تر و بدتری پیش
بینی شود ولی بهبوجود دولت پیش بینی
نکرده دولت باید پیش بینی کند و بداند
که اسلحه ما اسلحه مظلومیت است اسلحه
حقانیت است والا ما که در مقابل دولتهای
قوی زور نداریم وقتی که اسلحه ما اسلحه
حقانیت است و سنگر ما سنگر مظلومیت
دیگر بنده نمی فهم سنگر ساختن در
خوزستان و یا رزه قشون در خوزستان چه
معنی دارد جز اینکه آنهایی که با ما
دشمنی دارند کشور ما را اینطور جلوه بدهند
که اینها يك مردمان ماجراجو هستند و
مردمانی هستند که میخواهند آتش جنگ
را در دنیا مشتعل کنند تمام نفوس جهانی
از جنگ بیزار میجویند این معنی ندارد
باید ما از آن سنگر حقانیت و سنگر
مظلومیتی که داریم دنیا را متوجه این
موضوع کنیم ما بزرزه قشون قشونی که
همه مان میدانیم و با سنگرهای خاکی نباید
افکار جهانی را بر علیه خودمان آورده
دولت پیش بینی نکرد موضوعی بود که
در جواب پیام مستر ترومن يك جواب سختی
دادند و بعد ناچار بودند یا ناچار شدند
يك پیام معیبت آمیزی بدهند و دست طلب
دراز کنند که نتیجه اش تشریف فرمائی
آقای هرین بود (فرامرزی - دست طلب
کسی دراز نکرد) البته حق این بود که
پیش بینی می کردند که این دست طلب
اگر مقتضی بود همان اول دراز می کردند
بنده نمیدانم که چه جور پیش بینی کرده اند
که آیا بفرمایشات آقای هرین رفتار کنند
یعنی رای ناقص و رای ظالمانه دادگاه
لاهه که اجرای آن مورد درخواست ترومن
بود اجرا بکنند یا نکنند اگر اجرا بکنند
که رای ظالمانه بوده و بهبوجود مورد قبول
دولت ایران نمیتواند واقع بشود و اگر
هم قبول نکنند خواهش آنها را پذیرفته اند
(بکنفر از نمایندگان - آنها چه خواهشی
نکردند) پس چرا دهوت کرده اند (بکنفر
از نمایندگان - کسی دهوت نکرده است)
تمام این قضایا يك قضایائی است که قابل
پیش بینی بوده است و از طرف دولت
پیش بینی نشده است این بساطی که بهم
رضخه و پیش بینی میشد که ما بایستی اول
جنبه مالی خودمان را قوی بکنیم با اصطلاح
چاهی بکنیم و متار را بدزدیم دولت در يك
ضع به فشار اقتصادی و مالی قرار گرفته

است (اسلامی - کی کرده است آقا) البته
دشمنان ایران کرده اند دولت سه لایحه
مالی آورده است يك لایحه است راجع
بقرضه دلار که ماشین آلات قراضه خواهند
داد مثل همان اسلحه پرسیده ای که با
دادند یکی هم لایحه قرضه ملی است که
تصور می کنم تعارفی بیش نیست و مثل
قربان شوم سرکافد هاست (مخبر فرمهند -
بملت توهمین نکنند آقا) و یکی هم لایحه
مصرف پشتوانه اسکانس است و این لایحه
جز اینکه موجب تزلزل اسکانس و پول
رایج کشور شود بهبوجود نتیجه دیگری
نخواهد داشت اینها يك چیزهائی است که
دولت پیش بینی نکرده است و همینطور
روز بروز کشور را دچار حوادثی می کند
هر کسی هم يك چیزی بگوید میگویند
آی نفت آی نفت آقایان متوجه هستند و
کسانی که بشهد مشرف شده اند میداندند
که يك بازار کم عرض در مشهد هست
غروب ها جمعیت در آنجا زیاد است
در این ضمن یکی هم نفت فروش است می
آید و با يك چلیک نفتی که در دستش
هست میگوید آی نفت آی نفت همه
حریم میدهند اینجا هم نفت يك اسلحه ای
شده است هر کس حرفی بزند می گویند
آی نفت آی نفت اشخاص هم میجویند
که يك حریمی بدهند که دامان شان آورده
بفدت نشود آقا موضوع نفت وقتی خوب اجرا
می شود که امنیت داخلی خوب اداره شود
(صحیح است) کشور ما بایستی يك وضع
بسیار صحیح و آبرومند و يك حالت بسیار
صحیحی مثل سایر کشورهای آبرومند حساسی
داشته باشد تا ما بتوانیم مضلترین قضایای
جاری که عبارت از نفت است حل بکنیم
و الا تا وقتی که هرج و مرج و آشوب
باشد قضیه نفت را هم که هدف ملی و آرزوی
تمام ایرانیان از زن و مرد و صغیر و کبیر
است متأسفانه ما نمی توانیم حل بکنیم پس
باید اول وضعیت عمومی کشور را اصلاح
کرد بعد هم نفت را در ضمن اصلاح نمود
و الا با هرج و مرج و وضعی که ما اینهمه را
نمی توان حل کرد و بعد هم می خواستیم آقای
دکتر مصدق اگر اینجا تشریف میداشتند
بایشان عرض کنم که اگر دولتی بود و
هرج و مرج را اینقدر در قضا یا پیش بینی
نمیکرد اینقدر خونریزی و قتل و غارت
می شد آقا ایشان روزی چندین بار دولت
را استیضاح می کردند آقا اجازه میدهند
که بنده این عمل را بکنم یا خیر (صحیح
است - احسنت)

است (اسلامی - کی کرده است آقا) البته
دشمنان ایران کرده اند دولت سه لایحه
مالی آورده است يك لایحه است راجع
بقرضه دلار که ماشین آلات قراضه خواهند
داد مثل همان اسلحه پرسیده ای که با
دادند یکی هم لایحه قرضه ملی است که
تصور می کنم تعارفی بیش نیست و مثل
قربان شوم سرکافد هاست (مخبر فرمهند -
بملت توهمین نکنند آقا) و یکی هم لایحه
مصرف پشتوانه اسکانس است و این لایحه
جز اینکه موجب تزلزل اسکانس و پول
رایج کشور شود بهبوجود نتیجه دیگری
نخواهد داشت اینها يك چیزهائی است که
دولت پیش بینی نکرده است و همینطور
روز بروز کشور را دچار حوادثی می کند
هر کسی هم يك چیزی بگوید میگویند
آی نفت آی نفت آقایان متوجه هستند و
کسانی که بشهد مشرف شده اند میداندند
که يك بازار کم عرض در مشهد هست
غروب ها جمعیت در آنجا زیاد است
در این ضمن یکی هم نفت فروش است می
آید و با يك چلیک نفتی که در دستش
هست میگوید آی نفت آی نفت همه
حریم میدهند اینجا هم نفت يك اسلحه ای
شده است هر کس حرفی بزند می گویند
آی نفت آی نفت اشخاص هم میجویند
که يك حریمی بدهند که دامان شان آورده
بفدت نشود آقا موضوع نفت وقتی خوب اجرا
می شود که امنیت داخلی خوب اداره شود
(صحیح است) کشور ما بایستی يك وضع
بسیار صحیح و آبرومند و يك حالت بسیار
صحیحی مثل سایر کشورهای آبرومند حساسی
داشته باشد تا ما بتوانیم مضلترین قضایای
جاری که عبارت از نفت است حل بکنیم
و الا تا وقتی که هرج و مرج و آشوب
باشد قضیه نفت را هم که هدف ملی و آرزوی
تمام ایرانیان از زن و مرد و صغیر و کبیر
است متأسفانه ما نمی توانیم حل بکنیم پس
باید اول وضعیت عمومی کشور را اصلاح
کرد بعد هم نفت را در ضمن اصلاح نمود
و الا با هرج و مرج و وضعی که ما اینهمه را
نمی توان حل کرد و بعد هم می خواستیم آقای
دکتر مصدق اگر اینجا تشریف میداشتند
بایشان عرض کنم که اگر دولتی بود و
هرج و مرج را اینقدر در قضا یا پیش بینی
نمیکرد اینقدر خونریزی و قتل و غارت
می شد آقا ایشان روزی چندین بار دولت
را استیضاح می کردند آقا اجازه میدهند
که بنده این عمل را بکنم یا خیر (صحیح
است - احسنت)

اسلامی - پس می گویند که هیچ
وقع دست باین عمل نزنیم برای این که
همیشه این تشنجات را ایجاد خواهند کرد

رئیس - آقای اسلامی ساکت باشید
آقای آزاد بفرمائید

آزاد - راجع به حوادث روز یکشنبه
بنده میخواهم مختصراً برض آقایان
برسانم و خاطر نشان کنم که وضع کشور
فوق العاده منقوش و هرج و مرج است
(موقر - نیست آقا) اگر نیست پس چرا
اهلام حکومت نظامی کردید آقا

من در چند روز قبل در نطق قبل از
دستور خود گفتم که کابینه آقای دکتر
مصدق کابینه هو و جنجال است من بدون
مطالعه این حرف را نردم از نمایان دراز
که من بطرز فکر و سلیقه آقای دکتر
مصدق آشنائی دارم آزمایش کرده ام که
ایشان در کارهای مثبت عاجزند و در سیاست
منفی و میتینک و نطق و مقاله استاد و
مهارت فوق العاده ای دارند ایشان يك منقند
بسیار خوب وهالی هستند ولی صدوناراز
ایشان کار مثبت ساخته نیست (جمال امامی -
بهین دلیل رفتید توی جبهه ملی ؟) از
روزی که زمامدار شدند جنبه سیاست منفی
ایشان قوی تر از سیاست مثبت ایشان در
کارها بوده است و بجای آنکه نخست وزیرند
وقادر بهر کار مثبت قانونی هستند و باید
در صدر دفع مشکلات برآیند میتینک ها
و مجالس نطق ها را تقویت می کنند ولی
ایشان قائل از این هستند که همه چیز
انحصاری ایشان و رفقای ایشان نیست همین
کارها که ایشان و رفقای ایشان میکنند ممکن
است دیگران بهتر از ایشان بکنند وقتی
که بدم یاد دادید که پیشرفت امور و
مقاصد مشروع با غیر مشروع با هم و جنجال
و نطق و رجاله بازی و زنده باد و مرده
باد انجام می باید مخالفین و رقیبای ایشان
هم با همان حربه مجهز می شوند و ممکن
است بهتر از ایشان آن حربه را بکار ببرند
(صحیح است)

اگر آقایان بچند ماه قبل مراجعه
کنند می بینند قبل از آنکه میتینک ها و
نمایشها از طرف رفقای آقای دکتر مصدق
در طهران و بعضی نقاط دیگر شروع
شود توده ایها قدرت تظاهر نداشته اند
و میتینک و نمایشی از طرف آنها داده نمیشد
وقتی که مکی و بقائی و شمس قنات آبادی
همه روزه در طهران و نقاط خارج شای
میتینک و کنفرانس را گذاشتند توده ایها هم
بیدار آمدند و مانند آنها هر روز بشکلی
تظاهر کرده و با سایر میتینکهای طهران
و سایر شهرستان ها نمایش و میتینک
دادند

آقایان وقتی که امور کشور از موازین
عقل و منطق خارج شود وقتی که جریان
کار بدست یکمده رجاله و اشخاص غیر
مسئول بیفتند و در عقبه ترور و تهدید يك

عده لوطی بخواهند مملکت را بچاپند يك
عده دیگر هم پیدا شده و با همان حربه
وارد میدان می شوند گاهی هم می شود که
بهتر دل خود را بازی میکنند تقریباً سه
ماه است که کشور ایران تبدیل بهمیدان
نطق و کنفرانس شده و هر روزه مردم را
از کار بیکار کرده احساسات ما را تهییج
می کنند و از این تهییج توده ایها بهتر
استفاده کرده اند تا آقای دکتر مصدق و
رفقایان

در روز جمعه ۱۴ تیرماه حزب توده
با یکمده دو چرخه سوار در شهر نمایش
داد تا اول خیابان شاه آباد هیچ حادثه ای
رخ نداد بخبان شاه آباد که رسیدند از
حزب زحمتکشان دکتر بقائی یکمده ای
بیرون آمده باها حمله کرده و چند نفر
مجروح شدند در نمایشی که روز یکشنبه
دادند در البته واقعه افتاده بود که حزب
توده نمایشی خواهد داد احتمال دارد چندین
قتل بوقوع بیوندد این صحبت چند روز
قبل از نمایش میان مردم شایع بود دولت
چرا وقوع حادثه را پیش بینی نکرد ؟
دولت چرا احتیاط لازم را بعمل نیآورد
ظاهرأ معلوم نیست ولی در باطن امر
این جریانات کمک کرده است

نمایش دهندگان از خیابان شاه رضا
تا خیابان شاه آباد بدون هیچ حادثه ای
منظماً آمدند وقتی که به اوایل شاه آباد
رسیدند ابتدا بلندگوی حزب ایران فریاد
کرد مردم باد حزب توده بلافاصله بلندگوی
حزب دکتر بقائی فریاد کرد مردم باد حزب
توده مثل اینکه باهم تانی داشتند پس از
فریاد این حرف از حزب ایران ددواورده
نفر و از حزب زحمتکشان در حدود دویست
نفر با کارد و چاقو باینها حمله کردند
آنها هم باینها حمله کردند (کشاورز صدر -
من آنجا بودم کسی نبود) من هم آن جا
بودم من خود دیدم (کشاورز صدر - آقا
قنات آبادی با شما دوست بوده چرا می
گویند ؟) چون حزب زحمتکشان و حزب
ایران کم بودند فرار کردند بعد چنگ آنها
و حزب زحمتکشان نشان می داد که مأمور
بودند آتش را روشن کنند و مأموریت خودشان
را هم خوب انجام دادند

در این جا دولت مسئول است جریان
عمل روشن می کند که عمال دولت هم بی
میل نبود يك چنین نمایشی داده شود زیرا
اگر دولت نمی خواست بوسیله همان تانک
و سربازی که بعد از وقوع حادثه بیدار
آورد قیلا می توانست از آمدن آنها به
خیابانها جلو گیری کند و نگذارد از محل
خود خارج شوند

دکتر مصدق رفته زیر پتو و لعاف

دوازده کشته مقدرات مملکت را به حال انگلیسها سپرده و آنها را تحت لوای میتینگ و کنفرانس و اعمال دیگر آزاد گذاشته در همین حال میگوید من میخواهم نفع را از انگلیسها بگیرم .

من مسئولیت تمام این حوادث و کشتار ها را بر عهده دولت می دانم و دولت را مقصر و مسئول معرفی می کنم و از مجلس هم خواستارم فوراً تکلیف دولت را معلوم کنند متهمین حادثه روز یکشنبه را تعیین و بمجازات برسانند و یقین داشته باشند اگر این دولت چندی دیگر بماند آنکه نفع را نمی تواند از انگلیسها بگیرد بلکه کشور را در چنگال انقلاب خواهند انداخت و بزرگترین مصیبت را بر مردم وارد خواهند ساخت ؟

تعجب دیگر من اینست آقای دکتر مصدق که همیشه با حکومت نظامی مخالفت می کرد با توقیف روزنامه ها بدون مجازات و حبس بی نشان میداد برای کشته شدن مردم بدست نظامی و پلیس گریه و زاری می نمود چطور شده حالا که خودشان نخست وزیرند زن و مرد را با آتش مسلسل می بندند ، حکومت نظامی اعلام میکنند

(کشاورز صدر - برای اینکه مملکت بخون کشیده نشود) (خنده نمایندگان)

روزنامه ها را ده تا بیست تا بدون مجازات توقیف مینماید گویا آقای دکتر این کار های زشت را برای دیگران بد می دانند و برای خودشان خوب .

یک قضیه دیگری را که بنده میخواهم برض آقایان برسانم موضوع توقیف یازده نفر فدائیان اسلام است . خود آقایان بخاطر دارند روزیکه رزم آرا آمد اینجا ما اینجا اینقدر تخته ها را با آقای دکتر مصدق بهم زدیم که صدای کسی شنیده نمیشد (شوشتی - چهار تایی آنرا هم شکستید) حتی بخود من میگفتند که چرا قایم نمیزی تخته ها را ، بخود من میگفتند ما البته فتوای سیاسی قتل رزم آرا را دادیم ، گفتیم خائن است و ظن فروش است (جمال امامی - شما نمیتوانید فتوای قتل بدهید) در هر صورت ما با آقای دکتر دادیم و آقای دکتر هم اینجا فرمودند تعجب در این است که همان رزم آرا را یک نفر آدم بر حسب این همه داد و فریاد و هو کشت (یکی از نمایندگان - هر یک قتل هم شنیده) حالا که خود آقای دکتر مصدق آمده است نخست وزیر شده است این آدم را در زندان نگاه داشته است هر کس که از در خانه او رفته هر کس با او آشنائی داشته گرفته اند در زندان نگاه داشته اند بعد پرونده را داده اند به دادگستری دادگستری در محکمه بدوی واستینائی آنها را بر نه کرده است اینهم حکم محکمه است پیش من است اینها را

تبرئه کرده اند که اینها هیچ تصویری ندارند بعد از اینکه حکم آنها صادر شده است آنها را در زندان نگاه داشته اند باز دارند برای اینها پرونده سازی میکنند میخواهم عرض کنم که ملت انتظارش از آقای دکتر مصدق غیر از اینهاست همیشه انتظارش این بود از آقای دکتر مصدق یک روزی نخست وزیر بشود و مزه اجرای قانون اساسی و سایر قوانین را بکام این مردم بچشانند تعجب در این است که همین آقای دکتر مصدق امروز آمده است برای مردم پرونده سازی میکنند عدلیه که حکم صادر کرده است آنها را مرخص بکنند آمده است حکم آنها را کان لم یکن فرض کرده و باز آنها را در توقیف نگاه داشته است من میخواهم بگویم اینها یک عملیاتی است که بضرر مملکت تمام میشود برای اینکه این مردم بدبخت بنام اشخاص بدبین میشوند ، میگویند فلانی آمد این جور کرد آن یکی دیگر این جور کرد آقای دکتر مصدق هم که چشم چراغ تمام ملت ایران بود و ما انتظار داشتیم که اگر ایشان نخست وزیر بشوند حکومت قانون ، حکومت عدالت را در مملکت مستقر بکنند خودشان آمده اند برای مردم پرونده میسازند خودشان این متهمین را که دادگستری تبرئه کرده است که بحکم وجدان و انصاف باید این حکم اجرا بشود (یکی از نمایندگان - از کجا معلوم تبرئه شده باشد) حکمش اینجاست ، حکم را بنده الان میخواهم این قرار عدلیه است این را میخواهم که تصور نشود بنده بدون اطلاع یک حرفی نمیزنم (نورالدین امامی - آنرا همه میدانند) در هر صورت وقتی که عدلیه قرار صادر کرد این برخلاف وجدان و انصاف است که اشخاصی را که دادگستری تبرئه کرده است در زندان نگاه بدارند و برای آنها پرونده بسازند در پرونده عصرم اینجا بودم دیدم یک کبسیونی تشکیل داده اند که چهار نفر مال مجلس سنا که گفتند مجلس سنا آنها را انتخاب کرده است و چهار نفر هم آقای دکتر تعیین کرده بودند که راجع بقضایای پررئوز رسیدگی بکنند بقیه من بدون اجازه مجلس اولاً کسی حق ندارد برود و اگر برود رسمیتی ندارد (صبیح است) آقای دکتر مصدق برداشته کافذی نوشته حسن و حسین بیایند یعنی همان اشخاصی که مال حزب ایران و زحمتکشان هستند بیایند .

اسلامی - آقای رئیس اجازه بدهید منم در اطراف این موضوع صحبت بکنم .

رئیس - این نطق قبل از دستور بود شما هم بیایید اسم بنویسید و پس فردا مرچه دلتان بخواهد بگوید

(۴ - بیانات آقای وزیر کشور

راجع بحریان عصر یکشنبه ۲۳ تیر ۱۳۳۰

رئیس - وارد دستور بشویم . آقای وزیر عکسور فرمایشی دارید . بفرمائید .

وزیر کشور - آقایان نمایندگان محترم نطقهایی فرمودند و نظریاتی فرمودند که بعد جوابش را عرض میکنم فعلاً اگر اجازه بدهند گزارش روزیکشنبه را برض آقایان برسانم (بعضی از نمایندگان بفرمائید) خاطر آقایان نمایندگان محترم از حوادث - فتنه و تأسف آور عصر یکشنبه ۲۳ ماه جاری بخوبی مستحضر شده است این حادثه از چند جهت قابل تأسف بود . اول از این جهت که جمعی از هموطنان عزیز ما در این واقعه مجروح یا مقتول شده اند . دوم اینکه در حال حاضر کشور ما بیش از هر چیز بنظم و آرامش محتاج است تا دولت بفرغ بال و بالاتکه به نیروی عظیم افکار عمومی و ملی رقم مشکلات و دسایس گوناگون موفق با اجرای کامل ملی شدن صنعت نفت بشود .

حادثه در روز قبل از لحاظ دولت بیشتر از این جهت تأسف آور بود که علی رقم تمایل مامنتی با اعلام حکومت نظامی گردید . آقایان نمایندگان محترم مستحضر هستند که جناب آقای دکتر مصدق همواره یکی از مخالفین سرسخت حکومت نظامی بوده اند و همه گفته های ایشان را بخاطر دارند که در موارد مختلف در پشت این تریبون اظهار داشته اند که خیانت های بزرگ باین ملت در مواقعی صورت گرفته که کشور دارای حکومت نظامی و یا در فترت پارلمانی بوده است . اصلاح اخیر قانون حکومت نظامی در این دوره قانون گذاری و موکول شدن آن بصوب مجلس بیشتر مدیون مبارزات ایشان بوده است .

این دولت بخوبی واقف است که سیاست های بیگانه در موارد حساس کوشش کرده است که آزادی اجتماع و آزادی بیان و قلم و عمل را از ملت سلب کند تا در محیط وحشت و اضطراب و اختناق افکار عمومی بتواند آنچه لازم میدانند بر حکومت ها تحمیل نمایند .

حکومت حاضر که همواره مستحضر با فکار عمومی بود حکومت نظامی را بجز تله سم میدانند و توسل موقت بآن فقط بمنوان آخرین داور برای تسکین درد و جلوگیری از افشاش و بی نظمی بوده است

آقایان نمایندگان محترم بخوبی واقف میباشند از موقعی که سیاست نطق بیان آمد دستها در نتیجه تحریکات خاص نده های مخالف ساز کردند و تظاهرات مختلف بر علیه خواسته های ملت ایران صورت دادند که از شرح آن فلاخودداری میشود . دوات حاضر از آنجا که مقتد مؤمن با اصول دموکراسی است و ایمان قطعی دارد که ملت میهن دوست ایران مصالح خود را بخوبی تشخیص میدهد و خائن را از خادم میشناسد از تظاهرات مختلف جلوگیری بعمل نیارود

در چند روز قبل بنا بر اطلاعاتی که اداره کل شهربانی رسیده بود دستمعینی که آقایان بخوبی از فعالیت آنها استحضار دارند تصمیم گرفته بودند که در روز معین تظاهر و قدرت نمائی کاملی بنمایند باین منظور قوای خود را حاضر آماده و مجهز ساخته و از اطراف تا آنجا که ممکن بود افرادی جمع آوری نموده و کارگران وابسته خود را برای این روز تعلیم داده بودند و نظر آنها این بود که مراکز جمعیت و احزاب و جریای را که در اطراف شاه آباد و میدان بهارستان است غفلتاً تصرف نمایند و از افراد آنها انتقام جویی کنند البته در این خصوص گزارشات متعددی است که در موقه که لازم باشد برض آقایان خواهد رسید

باوکیل سازه طرف نیستم

پیراسته - بنده توضیح دارم بنده باید نقشه های ایشان را فاش کنم ایشان می خواهند دولت دکتر مصدق را افساد کنند خودش نخست وزیر بشود

اسلامی - بنده سؤال دارم فی المجلس

(۴ - بقیه مذاکره و تصویب ترتیب رسیدگی باوراق اداره انتشارات شرکت سابق نفت و ارجاع آن به مجلس سنا)

رئیس - سؤال فی المجلس نمیشود بلوسید ، آقایان بخاطر دارند که قبلاً مذاکره شده بود که امروز سؤالات مطرح بشود از طرفی آن طرحی که در جلسه پیش مطرح شده راجع بآن اعلام رای شده است اول نسبت بآن رای می گیریم بعد وارد سؤالات میشود البته با اصلاحاتی که شده دیگر قرائت میشود

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی در تأیید عمل جناب آقای نخست وزیر مبنی بر دعوت سه نفر از نمایندگان هر یک از مجلسین و دادستان کل برای نظارت در تحقیق راجع به مدارکی که از شرکت سابق نفت بدست آمده است (بعضی از نمایندگان - اوراقی که از شرکت سابق نفت بدست آمده است ماده واحده زیر را تصویب می نماید

ماده واحده - اوراقی که از شرکت سابق نفت بدست آمده است باید کلیه در اختیار کمیسیون منتخب از طرف آقای نخست وزیر مرکب از دادستان کل و شش نفر از نمایندگان مجلسین قرار گیرد و دادستان کل مکلف است ظرف یک ماه بحضور هیئت منبوری باستاند مکشوفه مراجعه و آنچه منطبق با قانون مجازات عمومی است بوسیله دادیاران دیوان کشور که در این مورد کلیه اختیارات قضات تحقیق را دارند بعاکم عمومی مراجعه نمایند و آنچه جرم نیست دلیل ارتباط نامشروع

ایرانهان با شرکت سابق نفت است بوسیله وزیر دادگستری در جلسه علنی مجلس شورای ملی اعلام خواهد شد

رئیس - رأی گرفته میشود باین ماده واحده آقایانی که موافقت قیام بفرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد . بمجلس سنا فرستاده میشود اینجادر ماده واحده ای که رأی دادند سه نفر از طرف مجلس باید انتخاب بشوند سه نفر سابقاً دعوت شده اند اگر موافقتی همانها باشند . (مهدی ارباب - باید در مجلس انتخاب بشوند) (جمال امامی - در ماده واحده دعوت نخست وزیر تأیید شده) (صبیح است در ماده واحده تأیید شده که سه نفری که از طرف آقای نخست وزیر تعیین شده اند همان آقایان باشند پس مجلس هم از امروز بعهده آنها یک وظیفه ای خواهد گذاشت

(۵ - استرداد دو فقره سؤال از طرف آقایان کهید و حائری زاده)

رئیس - آقای کهید سؤالی از آقای وزیر دارائی راجع به بهای ارز خریداری

شده کرده اید . بفرمائید

کهید - چون موعدش گذشته پس گرفتم .

رئیس - خیلی از اینها موعدش گذشته آقای محمد علی مسعودی راجع بهمات فارس (بعضی از نمایندگان - نیستند) (اسلامی - بنده سؤال راجع بهمات شیراز را قبول دارم) اگر میخواهید قبول کنید باید بنویسید . سؤال آقای حائری زاده راجع باعزام مامور بسلطین است که خاتمه یافته است .

حائری زاده - پس گرفتم .

(ختم جلسه بعنوان تفهیس)

رئیس - چون عده برای مذاکره کافی نیست خودم یک کاری دارم تمنی میکنم تنفس داده بشود و بعد هم آقایان به جلسه خصوصی تشریف بیآورند بنده عرض دارم .

(ساعت ۱۱ صبح جلسه بعنوان تنفس تعطیل و بیکر تشکیل نگروید)

رئیس مجلس شورای ملی - **رضاحکمت**